

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра «Психології» (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Максим ЖИДКО

(ім'я та прізвище)

« 28 » серпня 2025 р.

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи сексології і сексопатології. Психологія статі і гендерних відносин

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні і поведінкові науки

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія

(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна, дистанційна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Катерина ФАВОРОВА, доц. каф. 704, к. психол. н.
(ім'я та прізвище, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Психології
(№ 704)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Юрій ГУЛИЙ
(ім'я та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти: Маргарита СТАРОДУБЦЕВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Фаворова Катерина Миколаївна.

Посада: доцент кафедри 704.

Науковий ступінь: к. психол. н.

Перелік дисциплін, які викладає:

- Соціальна психологія;
- Психологія сім'ї;
- Сексологія.

Напрями наукових досліджень:
психологічні аспекти партнерських відносин, особистісні чинники взаємодії у різних видах соціального спілкування.

1. Опис навчальної дисципліни

Семестр в якому викладається дисципліна – 6;

Обсяг дисципліни:

Загальна кількість годин за навчальним планом – 135, кредитів ЄКТС – 4,5, загальна, лекції - 32 години, практичні заняття – 32 години (всього аудиторних занять – 64 годин), самостійна робота - 71 годин.

Види занять – лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета освоєння курсу дозволяє ознайомити студента з процесом становлення полової самосвідомості, статерольової поведінки і сексуальної орієнтації, типами сексуальних культур, етапами копулятивного циклу, психологічними особливостями жіночої і чоловічої сексуальності.

Завдання

Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних **компетенцій**:

- 1) вивчити основні категорії та поняття сексології та сексопатології;
- 2) сформувані знання щодо особливостей та етапів психосексуального та статево рольового розвитку людини;
- 3) вивчити причини виникнення сексуальних порушень у чоловіків та жінок;
- 4) сформувані уявлення щодо особливостей жіночої і чоловічої сексуальності;

5) сформулювати знання щодо методів психологічної діагностики та психотерапії в сексології та сексопатології.

Компетентності, які набуваються:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- Здатність дотримуватися норм професійної етики;
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Очікувані результати навчання:

знати:

- етапи, парадигми і теорії розвитку знання в області психології статі і сексології;
- основні закономірності формування сексуальності людини і її порушень;
- проблеми норми і патології в сексології, сексопатології і психології статі;
- основні напрямки діяльності психолога;

вміти:

- проводити збір психосексуального анамнезу;
- проводити психологічну діагностику особистості пацієнта із сексологічними проблемами подружньої пари, структурний аналіз сексуального розладу;
- застосовувати методи психотерапії для психологічної корекції сексуальних розладів;

мати уявлення:

- про основні проблеми сучасних сексології та психології статі;
- про базові положення та методи політики гендерної рівності;
- про принципи створення програм психологічної профілактики сексологічних та гендерних проблем, а також статевого виховання для різних вікових, соціальних та етнокультурних груп.

Пререквізити: Загальна психологія.

Кореквізити: Загальна психологія, Соціальна психологія, Вікова психологія, Психологія сім'ї.

Постреквізити: Основи психологічного консультування і корекції

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1.

Тема 1. Історія розвитку і структура сексологічного знання і психології статі

Стать, сексуальність і гендер. Виникнення «проблеми статі». Від міфів до наукового знання. Психосексуальні теорії в рамках психодинамічного підходу (З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, К. Хорні, Э. Фромм). Сексологічні опитування (А. Кинзи й ін.). Дослідження У. Мастерса і В. Джонсон. Сучасні парадигми психології статі.

Розвиток вітчизняної сексології і психології статі. Еволюція концепту «гендер» і основні теоретичні контексти його вживання: структурний функціоналізм, соціальний конструктивізм і інституціоналізм. Феміністичні і постмодерністські практики.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Диференційна психофізіологія гендерних розходжень

Морфологічні розходження чоловіків і жінок. Фізіологічні полові розходження. Менструальні фази як специфіка жіночого організму. Життестійкість, аномалії розвитку і захворюваність чоловіків і жінок. Стать і фізична культура.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Психосексуальний розвиток людини

Стать і її детермінанти. Критерії оцінки полові конституції. Структура лібідо. Етапи психосексуального розвитку: парапубертатний, препубертатний, пубертатний, перехідний, зрілої сексуальності. Умовно-сексуальні прояви. Догенітальна сексуальність. Формування ерогенних зон, параоргастичний феномен. Типи мастурбації, види патологічної мастурбації.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Статеворольовий розвиток людини

Ядерна полова ідентичність. Статевий диморфізм і моделі маскуліності/фемінінності. Андрогінність. Психосексуальний розвиток і гендерна соціалізація. Чоловіча і жіноча статеворольова ідентичність. Жіночий гендерно-ролевий стрес. Чоловічий гендерно-ролевий стрес. Гендерні стереотипи.

Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.

- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Біологія, культура і сексуальність

Еволюційно-біологічні основи сексуальної поведінки. Сексуальний символізм і ритуали. «Сміхова» культура і «матірня» мова. Подвійні стандарти і сексуальні табу. Сексуальність і любов. Відношення до девіантної сексуальності. Кризи маскуліності/фемінінності, сексуальні революції і їхні наслідки. Проблема гомосоціальності і гомосексуальності.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*
- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

Модуль 2.

Змістовний модуль 2.

Тема 6. Особливості чоловічої і жіночої норми і патології в сексології і сексопатології

Епідеміологія сексуальних порушень. Реакція чоловіків і жінок на сексуальну стимуляцію. Етапи копулятивного циклу. Норма фрикційного етапу. Розходження в чоловічому і жіночому оргазмі.

Причини виникнення сексуальних порушень у чоловіків та жінок. Аноргазмія. Патологія потяга, ерекції і еяколяції в чоловіків. Сексуальні порушення в жінок: фригідність, вагінізм, виргогамія, геніталгія. Сексуальна дезадаптація подружньої пари.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 7. Методи психологічної діагностики в сексології і психології статі

Діагностика відносин у подружній парі. Тест Т. Лири. Етапи структурного аналізу. Загальні і специфічні критерії функціонального стану складових копулятивного циклу. Структурні грати як метод аналізу різних форм синдроматиксису і емергентності.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 8. Методи психотерапії і психологічної кореляції в сексології і сексопатології

Тренінгові методики. Десенсибілізаційні методики. Гіпноугестивні методики. Подружня терапія. Секс-терапія. Психологічні консультування і корекція гомосексуалістів. Реабілітація постраждалих від різних видів сексуального насильства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 9. Соціально-правові проблеми сексології і психології статі.

Злочини проти свободи. Злочини проти моралі. Епідеміологія сексуальної злочинності. Фактори, що впливають на сексуальну злочинність: статі, агресія, алкоголь, наркоманія, патологічний розвиток особистості. Особистість сексуальних злочинців.

Сексуальність, мораль, моральність і право. Проституція: минуле і сьогодення. Форми сексуального насильства. Сексуальна експлуатація дітей і підлітків. Сексуальність і здоров'я. Психогігієна і психопрофілактика сексуальних розладів. Контрацепція і планування родини. Хвороби, що передаються половим шляхом (БППП) і СНІД. Сексуальна освіта. Еротика і порнографія.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 2

- *Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.

- *Обсяг самостійної роботи здобувачів – за необхідністю.*

Підготовка до модульного контролю.

5. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

6. Методи навчання

Словесні, наочні, практичні.

7. Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування й розв'язання практичних завдань), модульний контроль (письмова відповідь на 2 питання за розділами курсу) та підсумковий (семестровий) контроль (іспит).

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0 ... 30
Змістовний модуль 2			

Робота на лекціях	0	6	0
Робота на семінарських заняттях	0 ... 5	4	0 ... 20
Модульний контроль	0...30	-	0... 30
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

7.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- знати структуру й особливості психологічного знання;
- знати види та напрямки сучасної психології;
- знати принципи побудови навчання в психології.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- розкривати зміст основних понять і категорій психології;
- застосовувати знання про особливості професійної діяльності психолога на практиці.

7.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). При виконанні модульних контрольних робіт, без принципових помилок, виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти за допомогою викладача (додаткові, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати задачі прикладного характеру.

Добре (75-89). При виконанні модульних контрольних робіт без помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості питань. Досконало знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які студент самостійно виправляє після додаткового уточнення з боку викладача). Вміти без суттєвої допомоги викладача розв'язувати задачі прикладного характеру.

Відмінно (90-100). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 90 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Відповіді теоретично обґрунтовані, логічні, з дотриманням культури мови.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит	Іспит
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відпрацювання пропущених занять відбувається відповідно до розкладу консультацій, за попереднім погодженням з викладачем. Питання, що стосуються академічної доброчесності, розглядає викладач або за процедурою, визначеною у Положенні про академічну доброчесність.

9. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Кочарян Г.С. Современная сексология. - К.: Ника Центр, 2007. - 451с.
2. Кочарян А.С. Личность и половая роль. - Х.: Основа, 1996. -127 с.

10. Рекомендована література

Базова:

1. Кочарян А.С. Личность и половая роль. - Х.: Основа, 1996.-127 с.
2. Сексологія: навчальний посібник / В. В. Кришталь, Є. В. Кришталь, Т. В. Кришталь, 2008.- 990 с.
3. Сексопатологія. Національний підручник ./ Під ред.. Є.В.Кришталь, Б.М. Ворник. 2012. – 925 с.
4. Сексопатологія (чоловіків та жінок) /Методичні вказівки /Георгієвська Н.В., Кришталь В.Є., ХНМУ, 2013, 25 с.
5. Діденко С.В, Козлова О.С Психологія сексуальності. - К.: Либідь, 2009. - 403с.
6. Діденко С.В. Козлова О.С. Психологія сексуальності - К.: Академвидав, 2009. - 304 с

Допоміжна:

- 1 Свядощ А.М. Женская сексопатология. – Кишинев: Штиинца, 1991. – 184 с.
2. Предмет та завдання медичної сексології. Історія становлення і розвитку медичної сексології. Сексуальне здоров'я. /Методичні вказівки /Георгієвська Н.В., Кришталь В.Є., ХНМУ, 2013, 10 с.
3. Становлення і формування сексуальності людини. Анатомо-фізіологічні основи сексуальності. Сексуальна гармонія. /Методичні вказівки / Кожина Г.М., Георгієвська Н.В., Кришталь В.Є., ХНМУ, 2013, 14 с.
4. Кочарян Г.С. Современная сексология. - К.: Ника Центр, 2007. - 451с.